**LOKAAL**
**Algemene beschouwingen Kadernota 2024 - 2027**

17 mei 2023

Voorzitter, collega-raadsleden, leden van het College en andere belangstellenden,

"Daar ben je mooi klaar mee." Is de eerste gedachte die bij het doorlezen van de kadernota bij ons opkwam.

Op weg naar de begroting 2024 presenteert uw college de kadernota met alle voornemens.
Er is nog niet geprioriteerd en u geeft aan dat niet alles wat in de kadernota is genoemd ook daadwerkelijk kan worden uitgevoerd.
Er ligt nog een grote uitdaging om straks tot een sluitende begroting te komen.
De vraag die dan meteen rijst is waarom niet wordt vastgehouden aan de begroting die in november vorig jaar voor meerdere jaren werd vastgesteld.

De kadernota is een totaalplaatje van de bestaande plannen en nieuwe ambities en wordt daarmee volgens u een onverenigbaar totaalplaatje.
Ik noem het maar een wensenlijstje; een kadernota zonder kaders!

Maar dan komt het konijn uit de hoge hoed.

U vraagt ons wat wij van de plannen vinden en hoopt dat wij aan u aandachtspunten mee kunnen geven om zo samen richting te geven aan de begroting 2024.

Er zijn echter te veel onzekerheden. Zo is het nog niet bekend wat de bijdrage wordt van het rijk in het kader van de meicirculaire. Onze verwachting is daarbij niet al te hoog gespannen omdat het Rijk ook flink bezuinigt.

Bovendien vraagt u ons richtinggevende uitspraken te doen, bijvoorbeeld op het gebied van de renovaties en reconstructies.
In het najaar 2021 is er beleid voor een afwegingskader vastgesteld voor de prioritering van die plannen.
Wij hadden dan ook verwacht in de kadernota de beleidsvoornemens terug te vinden die u voorstelt te honoreren op basis van het vastgestelde beleid.
Op zijn minst hadden bij de diverse plannen de uitkomsten van de afwegingskaders vermeld kunnen worden.

Extra inzet op de uitvoering van lopende werken is dringend gewenst. Zo is de vertraging in de uitvoering van de Traverse, waar de stenen niet geleverd konden worden, niet te verkopen aan inwoners.

Bij het honoreren van alle beleidsvoornemens laat de kadernota voor 2024 een tekort zien van 2 miljoen euro. (ondanks een greep van 2 mln uit de reservepot).

Ook de begroting voor de daaropvolgende jaren laat tekorten zien.

Wij stellen daarom voor een pas op de plaats te maken en alle nieuwe voornemens door te schuiven naar een volgend jaar en vast te houden aan de eerder vastgestelde meerjarenbegroting; dat geldt ook voor de onderdelen die eerder in de begroting werden opgenomen maar waarvoor een heroverweging is te doen of deze te temporiseren.

Enkele concrete voorbeelden zijn:

1. De vele kosten voor het vervangen van toplagen bij de hockeyclubs en het in stand houden van kunstgrasvelden kunnen wat ons betreft uitgesteld worden.
   - Renovatie toplaag MHC HDL (waterveld) (2025) hiervoor loopt een onderzoek naar centralisatie dat in 2024 uitkomsten biedt; laten we die resultaten maar afwachten.
   - Renovatie toplaag MHC Heesch 566.000 en 160.000; het ligt er nog goed bij.

2. Maar wij plaatsen ook grote vraagtekens bij de personele uitbreidingen die u voorstelt.

   *a.* Bijvoorbeeld voor de inhuur van extern personeel voor het kernteam omgevingswet *(resp. 435.000 in 2024 en 305.000 in 2025 en 155.000 ton in 2026).*
   Kortgeleden is het besluit genomen om de projectorganisatie af te bouwen en het huidige team te trainen voor de introductie van de omgevingswet.
   Waarom dan toch deze kosten tot een totaal van bijna 900k

   b. Voor de verbetering van de (vooral digitale) dienstverlening hebben wij onlangs 600.000 euro beschikbaar gesteld.

   c. Wij zien echter ook voorstellen voor uitbreidingen bij groen. *(2 x 80.000 struct.), beheerplannen en databeheer 30k en 20k incidenteel en een natuurbeheerder 40k structureel)*. Is dat allemaal wel nodig?
   Wij kunnen dat simpelweg niet beoordelen omdat wij nog geen groenstructuurplan hebben vastgesteld. Na vaststelling daarvan kunt u altijd nog bij ons aankloppen met een nieuw raadsvoorstel. Wij vinden het nu te ver gaan om al voor de vaststelling van het plan geld daarvoor te bestemmen.

   d. Daarnaast veel uitbreidingen en kosten bij werkvoorbereiding, WMO-consulent, Jongerenwerk en Vluchtelingenwerk.

   *e.* Ook voor klimaatadaptatie en de energieagenda extra structurele middelen *(40k + 50k)*

   f. Maar ook de 480.000 euro voor het opbouwen/in stand houden van een flexibele schil van 6 fte staat wat ons betreft ter discussie.

Lokaal is van mening dat wij in deze roerige periode juist onze inwoners meer zekerheid moeten bieden.

Een wijze man zei eens: raadsleden, wethouders en ambtenaren die in de besluitvorming alleen maar oog hebben voor de gemeentelijke organisatie en haar financiële belangen, verliezen uiteindelijk hun legitimiteit en verliezen degene aan wie het bestaansrecht wordt ontleend, namelijk de burger!

Er zijn een aantal onderwerpen waar zekerheid voor onze inwoners echt noodzakelijk is:

A. Te beginnen bij <u>bestaanszekerheid.</u>

Wij verkeren in een Cost-of-living crisis, deels veroorzaakt door de torenhoge inflatie. Het leven wordt duurder voor iedereen, maar het zijn vooral de boodschappen, de krimpflatie, de huur, de energierekening, de kosten voor school, enz. die flink tegen kunnen vallen.
Maar ook andere noodzakelijke kosten zoals de internetaansluiting, de schoolboeken, sportspullen en de kleding voor de kinderen. Ook geestelijk doet het veel met onze inwoners.
Door te hoge kosten gaan mensen kapot aan de stress en zien geen mogelijkheid hun rekeningen te betalen. Om als kind je ouders te zien stressen over financiën, dat doet wat met je. Je neemt het mee naar school, het houd je van je concentratie en je stopt met afspreken met vrienden, uit schaamte.
Daarom is het juist zaak om de kosten voor onze inwoners beperkt te houden.
Er zou meer bewegingsruimte mogelijk moeten zijn voor maatwerkoplossingen bij gezinnen die het moeilijk hebben en waarvoor de buffer in het sociaal domein soelaas zou kunnen bieden.

Extra aandacht voor de verenigingen en de vele vrijwilligers die zich daarvoor inzetten is gewenst.

U gaat er in de kadernota van uit dat de verhoging van OZB-tarieven het komende jaar gelijk zal zijn aan de prijsindex (inclusief 1,55% inhaalinflatie). Feitelijk betekent dit straks toch weer een flinke stijging van de lasten voor onze inwoners. Moet dat wel?

B. Ten tweede voorzitter, de <u>woningbouw</u>:

Jongeren die in Bernheze opgroeien willen we hier houden. Dat betekent dat we in moeten zetten op meer betaalbare woningen, maar dan ook echt betaalbaar.
Lokaal wil niet meer horen dat er wordt gebouwd voor starters en dat de prijzen dan vanaf € 350.000 zijn.
Voor alleenstaande starters (jong en oud) is 2 ton reëel voor een stel is 3 ton reëel.
Bovendien willen we dat minimaal 30% van het totale woningbestand sociale huurwoningen zijn zoals de verplichting er al is vanuit het rijk.
Een kanttekening die we hierbij ook nog willen plaatsen is: waar komen de woningen in onze gemeente?

De ruimte is schaars en vanuit de provincie wordt alleen maar een inbreiding gestimuleerd wat veelal ten koste gaat van het groen in onze dorpen; feitelijk in strijd met onze vergroeningsdoelstellingen.

Wij vragen nogmaals met klem aandacht voor moderne (alternatieve) woonvormen waarvan de flexwoningen en tiny houses al meerdere malen aan de orde zijn gesteld. Wij zijn nu al ruim een jaar verder en er is nog niets over bekend.
De minister heeft 2000 flexwoningen in de opslag die onder het stof zitten; wanneer gaan we die plaatsen?

C. Voorzitter en dan de <u>duurzaamheid</u>

We moeten sneller verduurzamen. Er zijn klimaatwetenschappers die stellen dat het te laat is. 1,5 graad opwarming gaan we niet meer redden. We zijn goed op weg om in het kader van de regionale energiestrategie ons doel te halen, mits de netwerk-congestie kan worden opgelost. Maar voor 2050 ligt er nog een flinke opgave.
In regionaal verband zal extra inzet gewenst zijn om samen met andere gemeenten de doelstellingen te realiseren. Daarbij zal meer dan nu het geval is ook aandacht moeten zijn voor regionale mogelijkheden en plaatselijke onmogelijkheden.
Maar hoe concreet zijn onze plannen om inwoners daadwerkelijk bewust te maken dat er geïnvesteerd zal moeten worden in schone energie; worden zij wel voldoende geïnformeerd en op welke wijze?
Hoe staat het met de aanleg van extra laadpalen; bij bestaande laadpalen zien we steeds vaker bezette plaatsen door de hele dag (vaak ook nog met enorme prijsverschillen).

D. <u>Vluchtelingen opvang</u>

Het kabinet voorspelt een toename van nog eens 70.000 vluchtelingen die asiel zoeken in ons land en waar een plek voor gevonden moet worden. Hoe staat het met de vorderingen die het college onderneemt om ook in Bernheze onze morele en humanitaire plicht na te komen voor de opvang.

Tot slot voorzitter,

Met de voorgenomen investeringen besteden wij 2 miljoen van de vrij te besteden reserves. Bovendien hebben wij voor 2024 en 2025 nog buffers opgebouwd van 1.3 en 2,3 mln euro voor tegenvallende rijksmiddelen, inflatie of hogere energiekosten.

Kunnen wij constateren dat wij een wel heel voorzichtige koers varen en gaandeweg de loop van dit jaar meer duidelijk zal worden wat er daadwerkelijk mogelijk is ?

Mede namens mijn fractiegenoten dank ik u allen voor uw aandacht.

Fractie Lokaal

Frans van de Ven
Jan Bouwman
Sander Scharenman
Rob Houweling
Gerjo van Kessel